

Комунальний заклад вищої освіти
«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради
Факультет реабілітаційної педагогіки та соціальної роботи
Кафедра педагогіки та методик навчання

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

Розвиток творчих здібностей учнів початкових класів в умовах інклюзивної
освіти

Виконала студентка групи ПОМ-2
спеціальності 013 Початкова освіта
Юрченко О. С.

Керівник: Шугай Я. М.

Рецензент: Євтухова Т. А.

Нормоконтроль Карпачов К. А.

Запоріжжя

2022 р.

Комунальний заклад вищої освіти
«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради

Факультет реабілітаційної педагогіки та соціальної роботи
Кафедра педагогіки та методик навчання
Освітньо-кваліфікаційний рівень другий (магістерський) рівень
Спеціальність 013 Початкова освіта

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри Світлана ЛУПШОВИЧ
“24” лютого 2022 року

ЗАВДАННЯ
НА МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ СТУДЕНТКИ
ЮРЧЕНКО ОЛЕСЯ СЕРГІЇВНА

1. Тема магістерської роботи «Розвиток творчих здібностей учнів початкових класів в умовах інклюзивної освіти». Керівник магістерської роботи Шугай Яна Максимівна, кандидат педагогічних наук, затверджені наказом закладу вищої освіти від “11” жовтня 2021 року № 327/од.

2. Строк подання студентом роботи 30.04.2022

3. Вихідні дані до магістерської роботи

Мета роботи: теоретично обґрунтувати й експериментально перевірити умови та методики розвитку творчих здібностей учнів початкових класів з особливими освітніми потребами.

Об’єкт дослідження: розвиток творчих здібностей учнів початкових класів з особливими освітніми потребами.

Предмет дослідження: психолого-педагогічні умови розвитку творчих здібностей учнів з особливими освітніми потребами.

Магістерська робота: 45 с., 8 табл., 12 рис., 78 джерел, 8 додатки.

4. Зміст магістерської роботи (перелік питань, які потрібно розробити):

-Провести аналіз та теоретичний огляд актуальної проблеми розвитку творчого потенціалу учнів початкових класів та дітей з ООП.

- Провести аналіз сучасного стану організації інклюзивної освіти в закладах загальної середньої освіти України.

- На підставі аналізу наукової літератури з'ясувати сутність ключових понять дослідження.

- Провести аналіз готовності педагогів до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в закладах загальної середньої освіти

-Визначити, теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити програму з розвитку творчих здібностей учнів початкових класів загальноосвітнього навчального закладу в класах з інклюзивним навчанням.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

У магістерській роботі подано 8 таблиць та 12 рисунків.

6. Консультанти розділів магістерської роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 1. Аналіз проблеми розвитку творчих здібностей учнів початкових класів з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання	Шугай Я. М., к.п.н.	27.03.2021 	01.04.2021
Розділ 2. Розвиток творчих здібностей учнів з особливими освітніми потребами в практичній діяльності педагогів	Шугай Я. М., к.п.н.	19.10.2021 	23.10.2021

7. Дата видачі завдання 27.03.2021

ВСТУП

Інклюзивна освіта пов'язана, насамперед, з тим, що число дітей від народження до вісімнадцяти років в Україні, а саме і в Дніпрі, які потребують корекційного навчання, неухильно росте. Окрім зростання кількості учнів з обмеженими можливостями, наголошується тенденція якісної зміни комплексного характеру порушення у кожній окремої дитини. В основу інклюзивної освіти покладена ідеологія, яка виключає будь-яку дискримінацію учнів, та забезпечує однакове ставлення до всіх людей, але створює спеціальні умови для дітей з особливими потребами. Навчання учнів з особливими потребами ґрунтується на принципах виваженої педагогіки, дієвість яких підтверджується і від використання якої виграють усі учні. Вона передбачає, що різноманітність між людьми є природнім явищем. Через обмеження у спілкуванні, самообслуговуванні, пересуванні розвиток цих учнів значною мірою залежить від задоволення їхніх потреб іншими людьми, а це становить багатогранний процес соціально-педагогічної інтеграції та інклюзії, зокрема. Освіта учнів з особливостями психофізичного розвитку на сьогодні є однією із найважливіших завдань для країни. Тому необхідно створити дійсно інклюзивне середовище в навчальних закладах, де кожен зможе відчувати важливість свого існування. Суспільство зобов'язане дати можливість кожній дитині, незалежно від її потреб та інших обставин, повністю реалізувати свій потенціал, приносити користь суспільству і стати повноцінним його членом.

Якомога раннє залучення учнів з особливостями психофізичного розвитку до діяльності в колективі здорових однолітків сприяє розвитку у них самостійності, впевненості, сміливості, інших особистісних якостей. Водночас наше сьогоднішнє – це зміна ціннісних орієнтацій в освіті, визначення розмаїття кожної дитини, обумовлене зміною освітньої парадигми на гуманістичну – «освіта для всіх, школа для всіх».

Сьогодні, коли кількість дітей в Україні, що мають обмежені можливості здоров'я, зростає, актуальним стає пошук нових форм надання їм розвивально-корекційної та психолого-педагогічної допомоги. Держава надає можливість таким дітям, відвідувати навчальні заклади будь-якого типу, за наявності у ньому відповідних умов для роботи, починаючи від дошкільного навчального закладу – закінчуючи вищим навчальним закладом.

Останніми десятиліттями у більшості країн Західної, а тепер і Центральної Європи, відбуваються докорінні зміни у законодавстві, розумінні та забезпеченні якісної освіти для молоді з особливими освітніми потребами. Разом з вибором Україною незалежного та демократичного напрямку розвитку суспільства, визнанням нашою державою у 1991 році Конвенції ООН «Про права дитини», посилилася увага до якості й доступності освіти для молоді з особливими освітніми потребами. Так, Конвенція ООН «Про права дитини» зазначає, що «...усі діти мають право на освіту, і, як наслідок цього, право на прогрес».

На законодавчому рівні проблема інклюзії знайшла відображення в основних законах України про освіту. Там зустрічаються такі терміни як: «діти, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку» та «особи, які мають вади у фізичному чи розумовому розвитку і не можуть навчатися в масових навчальних закладах». Один із останніх нормативних документів – наказ Міністерства освіти і науки України «Про створення умов щодо забезпечення права на освіту осіб з інвалідністю» – використовує низку термінів: «молодь з інвалідністю», «діти з тяжкими порушеннями розвитку», а також «діти з особливими освітніми потребами».

Проблема надання належних психолого-педагогічних умов, різні фактори та точки зору на інклюзивну освіту та творчі здібності розкриваються в роботах:, Л. Антонюк, Н. Гаврилова, Дж. Десплер, С. Дмитрієва, С. Єфименко, А. Колупаєвої, Ш. Крокер, С. Литовченко, Т. Лорман, Л. Савчук, В. Сухомлинський, О. Таранченко, І. Юхимець та інших.

Важливість проблеми запровадження інклюзивної освіти в навчальних закладах Дніпропетровської області та умови розвитку творчих здібностей у дітей з особливими освітніми потребами зумовили вибір теми дослідно-експериментальної роботи: «Умови розвитку творчих здібностей в інклюзивній освіті для учнів початкових класів».

Об'єкт дослідження: розвиток творчих здібностей учнів початкових класів з особливими освітніми потребами.

Предмет дослідження: психолого-педагогічні умови розвитку творчих здібностей учнів з особливими освітніми потребами.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати й експериментально перевірити умови та методики розвитку творчих здібностей учнів початкових класів з особливими освітніми потребами.

Відповідно до мети в роботі вирішувались наступні завдання:

1. Провести аналіз та теоретичний огляд актуальної проблеми розвитку творчого потенціалу учнів початкових класів та дітей з ООП.
2. Провести аналіз сучасного стану організації інклюзивної освіти в закладах загальної середньої освіти України.
3. На підставі аналізу наукової літератури з'ясувати сутність ключових понять дослідження.
4. Провести аналіз готовності педагогів до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в закладах загальної середньої освіти
5. Визначити, теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити програму з розвитку творчих здібностей учнів початкових класів загальноосвітнього навчального закладу в класах з інклюзивним навчанням.

У дослідженні використані наступні методи дослідження:

теоретичні – аналіз філософської, психолого-педагогічної та методичної літератури для порівняння та зіставлення різних поглядів на досліджувану проблему, розгляд теоретичних питань з метою визначення поняттєво-категоріального апарату;

емпіричні – діагностичні методи (анкетування, тестування, бесіди, опитування), обсерваційні методи (спостереження, самоспостереження, самооцінка) для виявлення рівня сформованості творчих здібностей; педагогічний експеримент для перевірки предмету дослідження;

методи математичної статистики – кількісний та якісний аналіз даних із використанням методів математичної статистики (статистична обробка результатів дослідження);

експериментальні: проведення констатувального і формувального експериментів.

Практичне значення. Запропоновані матеріали можуть поліпшити роботу класних керівників класів з інклюзивним навчанням, вихователів групи продовженого дня, дефектологів та інші корекційних педагогів через покращення організації освітнього процесу учнів початкових класів загальноосвітнього навчального закладу, які потребують включення в систему інклюзії.

Апробація результатів. Розроблена програма була представлена під час III міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих вчених в Хортицькій національній академії «Освітні і культурно-мистецькі практики в контексті інтеграції України у міжнародний науково-інноваційний простір», яка проходила 12-13 травня 2022 року в м. Запоріжжі.

Публікації. Основні теоретичні положення та результати дослідження відображено в одноосібній публікації автора.

Структура та обсяг магістерської роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку літератури, додатків. Магістерська робота: 45 с., 8 табл., 12 рис., 78 джерел, з них 7 зарубіжних 8 додатків.

ВИСНОВКИ

1. Проаналізувавши актуальну проблему розвитку творчих здібностей та креативності у дітей з особливими освітніми потребами ми визначились що необхідно робити дослідження для підвищення ефективності навчання та творчого потенціалу у дітей початкової школи в умовах інклюзивної освіти.

2. Було проаналізовано стан інклюзивної освіти в Україні. Інклюзивне навчання – педагогічна інновація, яка перебуває на стадії впровадження. Серед основних труднощів, які виникають найчастіше. Можемо виділити такі, як: нестача фахівців; професійна невідповідність вчителів масової школи до роботи з дітьми з ООП; архітектурна непристосованість шкільних приміщень; недоопрацьованість нормативно-правової бази; необхідність додаткового фінансування інклюзивних закладів освіти; академічна перевантаженість навчальних програм, які досить важко адаптувати до потреб дитини з ООП; негативне ставлення батьків інших дітей.

3. На основі аналізу наукової літератури було опрацьовано праці психологів з приводу питання розвитку творчого потенціалу особистості, психолого-педагогічних умов розвитку творчих здібностей дітей молодшого шкільного віку. Проведений аналіз дозволив уточнити визначення готовності майбутніх учителів до роботи з учнями в умовах інклюзивної освіти та виявлення творчості.

4. Було визначено, що готовність педагога до роботи з дітьми з ООП розглядають через два показники: професійна та психологічна готовність. Структура професійної готовності має такі складові: інформаційна готовність; знання основ психології та корекційної педагогіки; готовність педагогів моделювати урок і використовувати варіативність у процесі

навчання; знання індивідуальних особливостей дітей з різними порушеннями у розвитку; готовність до професійної взаємодії і навчання.

Визначено, що структура психологічної готовності має такі складові, як емоційне прийняття дітей з різними типами порушень у розвитку (прийняття – відторгнення); готовність залучати дітей з різними типами порушень до діяльності на уроці; задоволеність власною педагогічною діяльністю.

5. Відзначимо, що в цілому, поставлені ними задачі виконані. На етапі констатуючого експерименту були проведені діагностичні методики з контрольною та експериментальною групами. Рівень творчого потенціалу та креативності у дітей без отримання належних умов у більшості випадків на низькому та середньому рівні. Доведено, що реабілітація стає більш ефективною, якщо вона спрямована на підвищення рівня креативності та творчості, що в свою чергу позитивно впливає на особистість, її діяльність, зокрема на особливості соціальних зв'язків. Виконане експериментальне дослідження має виражену загальну практичну (прикладну) спрямованість. Розроблені в програмі принципи розвитку креативності та творчого потенціалу можуть бути використані в масовій практиці роботи.

Наше дослідження не вичерпує всіх аспектів дослідження розвитку творчості учнів початкових класів з особливими освітніми потребами. Подальші наукові розвідки передбачаємо у дослідженні питань емпатичної готовності учителя початкових класів до професійної діяльності в інклюзивному освітньому середовищі.